
DAGENS FRÅGOR

CASTRO STANNAR

Att rättvist bedöma Castros insatser tar 1 000 år, har den blygsamme Cuba-diktatorn sagt. Den nicaraguanske ekonomen Arturo Cruz, Jr bedömer (i *The New Republic* för september) att Castro förblir i sadeln till sin död. Varför? Jo, ingen (ej heller armén) vill eller kan störta honom, folk önskar bara fly. Exilkubanerna ser i sin tur till att embargot behålls, vilket ger Castro skäl att fortsätta avskärma sin ö. Samtidigt som pengar, mediciner och mat från exilfolket strömmar till Kuba. I viljan att fly finns ett suveränt vapen mot det flyktingtrötta USA. Castro vet, att när han sist vred på emigrationskranen kostade det president Carter Vita huset och Clinton guvernörskapet i Arkansas. Så varför inte prova metoden igen?

HÄLFTEN KVAR

Ingen vågade lova någonting i den nyss genomlidna valrörelsen. Vanligen ganska rundhänta politiker höll igen, landet var ju i kris. Den dåvarande oppositionen ta-

lade ständigt om det hårda arbete som väntade, den svåra och omfattande uppgiften att få landet på fötter efter den borgerliga bärsärkagången. Problem, problem, problem.

Vi medborgare lyssnade och förstod att uppgiften att få ordning på tillvaron igen var av den arten att det skulle krävas osedvanliga krafttag för att klara den. En socialdemokratisk regering skulle därför, försäkrade Carlsson, bli ytterst kapabel.

Sen vann han valet och utsåg regeringen.

Där finns bland andra en mammamiljöminister med barnpassningsbekymmer, en ammande skolminister med tvillingar hemma och bröstpump på departementet, en småbarnsmamma som skall sköta kulturen på distans från Värmland och en pappa som av barnskäl vill göra uppgiften som näringsminister till en deltidssyssla. Det är roligt med unga ansikten i regeringen och det är rätt och riktigt att duktiga kvinnor kommer fram. Men lite hädiskt kan man ändå undra om inte svårighetsgraden på Sveriges problem överdrevs lite i valrörelsen eftersom de nu alldeles uppenbart kan lösas på halvtid?

MÅNGA ÄRO KALLADE

Positioneringen inför valet av nya folkpartiledare pågår som bäst. Maria Leissner, Karin Pilsäter, Antonia Ax:son Johnson, Lotta Edholm, Agneta Dreber, Maria Arnholm, Lars Leijonborg, Anne Wibble,... Listan på tänkbara och otänkbara kandidater kan göras mycket längre.

Att växa in i partiledarrollen tar tid, och det kan inte vara lätt att bedöma vem av dessa många kandidater som har kapaciteten att växa med uppgiften. Ändå är det svårt att se hur någon av de kandidater som nämnts ska kunna axla Bengt Westerbergs mantel, åtminstone när det gäller hans obestridda kunskaper, analytiska förmåga och verbala talanger.

Att de flesta – för att inte säga alla – besitter större insikter än Westerberg om värdet av en genomtänkt politisk strategi är självklart. Mindre går knappast att förreställa sig. Men det räcker sannerligen inte, om den nya folkpartiledaren ska kunna få partiet att överleva och attrahera väljare.

För borgerligheten och moderaterna är valet också knepigt. Striden med socialdemokratin kommer aldrig att vinnas så länge den ska utkämpas på fyra fronter. Långsiktig framgång kräver därför ett mer organiserat samarbete mellan partierna som så småningom kan leda fram till färre men bredare politiska styrkor än dagens borgerliga partier.

Maximal styrka i utfallet förutsätter dock att folkpartiet inte förintas av en partiledare som väljer att samarbeta med

socialdemokratin. Samtidigt som en karismatisk partiledare för ett dynamiskt och växande folkparti skulle kunna tvinga fram en icke önskvärd politisk tyngdpunkt i ett eventuellt framtida borgerligt parti.

I det perspektivet blir valet av folkpartiledare för resten av 90-talet strategiskt för hela borgerlighetens framtid.

POLITISKA TRENDSÄTTARE

En av dem som tydligen känner sig kallad till att leda folkpartiet är Anders Wijkman, tidigare moderat riksdagsman och numera generaldirektör för biståndsorganet Sarec. För detta ändamål har han klädsamt nog bytt parti och nyligen inträtt i folkpartiet. För den som följt hans karriär kommer det nog inte som någon överraskning att Anders Wijkman övergett moderaterna. Mer intressant är att hans partibyte illustrerar en ny trend bland våra mer offentliga makthavare.

Att ämbetsmän i statens tjänst förr i världen skaffade sig socialdemokratisk partibok, mer för att underlätta den framtida karriären än av ideologisk övertygelse, har varit väl känt.

Men detta är en trend i nedåtgående. Tätare och oförutsägbara regeringsskiften har gjort socialdemokratisk partitillhörighet till en alltmer osäker karriärtillgång för *opartiska* tjänstemän. Den senaste borgerliga regeringen mötte ju till exempel vid regeringsskiftet 1991 inte alls den kompakta mur av röda kavajnlålar som tidigare borgerliga regeringar hade stött på

bland kanslihusets tjänstemän.

I stället har vi fått denna nya trend av partibytande politruker där själva poängen är att bytet är offentligt, att det sker under visst buller och att det därmed möjliggör uppdrag i nya kläder.

Carl Tham skriver exempelvis politisk historia när han nu uppträder som statsråd för andra gången, men för ett annat parti. Och Ylva Johanssons hopp från kommunistisk riksdagsledamot till socialdemokratiskt statsråd är ytterligare ett exempel på den nya trenden.

Om man ska tro dem själva så har de inte alls bytt uppfattning, det är partierna som ändrat sig. Det är ju möjligt, även om det är svårt att frigöra sig från miss-tankar om att ett visst mått av opportunism också spelat roll. Men den viktigaste slutsatsen är att detta överhuvudtaget inte skulle varit möjligt, om det inte vore för att de politiska partiernas betydelse och prestige reducerats kraftigt med tiden.

Kanske ser vi därför i Thams, Johanssons och Wijkmans strömhopp över partiskrankorna i första hand ett av många tecken på det svenska partiväsendets långsamma men oundvikliga förfall.

ETT SVENSKT KUBA?

Ett par socialdemokratiska riksdagsmän har motionerat om att Gotland av svenska staten ska tilldelas tio procent av den svenska sockerkvoten(!) på 370.000 ton per år som Sverige fått i EU-förhandlingarna.

Riksdagsmännens avsikter är säkert goda och de vill nog bara alla gotlänningars bästa. Men de borde nog ändå fundera ett varv till på varför invånarna på en annan ö upptäckt hur svårt det är att skapa välstånd genom att försöka förena planhushållning och sockerproduktion. Det har dock tagit kubanerna några decennier att bli varse de bistra konsekvenserna. Så det dröjer nog innan östgötar och smålänningar får ta emot båtlaster av flyktande gotlänningar, även om den socialdemokratiska motionen till äventyrs skulle gå igenom.

TIDIG EUROPA-DEBATT

Idédebatten om Europa-frågan har drivits i åtskilliga år i Svensk Tidskrift. Redan 1950 skrev Karl Wistrand om Europa-frågorna i Strasbourg.

1951 – det år då Kol- och Stålunionen bildades och två år efter Europarådets tillkomst – skrev Dag Hammarskjöld och Harold Macmillan i Svensk Tidskrift.

”Europa existerar, fastän utmärslat, uttröttat och ibland tvekande. Europas enhet är högsta intresse för varje europeisk nation. Den organisation som vi upprättat härför har olika former. Ibland knakar den och sviktar under spänningen. Det är lätt att se cyniskt och defaitistiskt på detta. Det är lätt att bara se svårigheterna och sluta ögonen för möjligheterna”, skriver Harold Macmillan i artikeln ”Europas kris”.

”Att välja Europa. Vad är nu resultatet av den långa diskussionen av vad namnet

Europa står för i denna paroll, om den skall äga tyngd och mening?

Svaret får ges i två plan. Dels måste namnet komma att stå för ideologi och en ekonomisk och politisk livsform, i vilken denna ideologi kommer till uttryck. Dels emellertid också för en eftersträvad ekonomisk och politisk organisationsform för samverkan mellan Europas länder såsom bärare av denna ideologi och förenade i denna livsform", konstaterar Dag Hammarskjöld i sin artikel "Att välja Europa" i Svensk Tidskrift 1951.

Och debatten går vidare i tidskriften genom årtiondena. Inte minst Gunnar Heckscher höll Europa-frågan levande.

I ledaren "Sverige inför Europa" 1963 skriver Gunnar Heckscher:

"Vi anser inte detta Europa stå i motsats mot universiella enhetssträvanden, utan finner tvärtom där en väg att komma längre. Det gäller på det kulturella området, därför att vi tror att svensk kultur kan göra en insats i Europa och att europeisk kultur kan göra en insats i världen. Det gäller på det ekonomiska området: det Europa, till vilket vi strävar efter att få ansluta oss, är inte ett avskilt, protektionistiskt ekonomiskt system utan ett Europa med öppen ekonomi och växande handelsutbyte med hela världen. Det gäller politiskt: genom vårt bidrag till stabilisering av läget i vårt hörn söker vi medverka till fred och frihet i Europa och därmed också till att minska krigshotet i världen."